כיצד פרק שני יבמות יח.

הוה אמינא מחיים אבל לאחר מיתה פקעה לה זיקה קמ"ל דזיקה בכדי לא פקעה לימא מסייע ליה יבמתו שמתה מותר באחותה באחותה אין באמה לא ה"ה דאפי' באמה ואיידי דתנא רישא אשתו שמתה מותר באחותה דוקא באחותה אבל באמה לא דהויא לה איסורא דאורייתא תנא נמי סיפא מותר באחותה מתיב רב הונא בר חייא עשה בה מאמר ומת שניה חולצת ולא מתייבמת טעמא דעבד בה מאמר הא לא עבד בה מאמר שניה נמי יבומי מייבמה ואי אמרת יש זיקה הויא לה [א]צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה אמר רבה הוא הדין דאע"ג דלא עבד בה מאמר שניה מחלץ חלצה יבומי לא מייבמה והא דקתני מאמר [ב]לאפוקי מב"ש דאמרי מאמר קונה קנין גמור קמ"ל איתיביה אביי [ג]שני אחין בעולם אחד ומת אחד מהן בלא ולד ועמד השני הזה לעשות מאמר ביבמתו ולא הספיק לעשות בה מאמר עד שנולד לו אח ומת הראשונה יוצאה משום אשת אחיו שלא היה בעולמו ושניה או חולצת או מתייבמת ואי אמרת יש זיקה הויא לה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה הא מני ר"מ היא דאמר אין זיקה ומי סבירא ליה לרבי מאיר אין זיקה והתנן [ד]ארבעה אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות ומתו הנשואין האחיות הרי אלו חולצות ולא מתייבמות ואי ס"ד סבר ר"מ אין זיקה [ה]הני מתרי בתי קאתיין האי לייבם חדא והאי לייבם חדא לעולם אין זיקה משום דקסבר [ו]אסור לבטל מצות יבמין דדלמא אדמייבם חד מיית אידך וקא בטלת מצות יבמין ואי אין זיקה תיבטל דהא ר"ג אמר אין זיקה ומותר לבטל מצות יבמין דתנן [ז]ר"ג אומר אם מאנה מאנה ואם לא מאנה תמתין עד שתגדיל ותצא הלזו משום אחות אשה אמר ליה דרבן גמליאל אדרבי מאיר קרמית לא הכי (א) קאמרינן ר"מ חייש אפי' לספיקא ר"ג אפילו לודאי לא חייש דלמא מאן דלא חייש אפי' לודאי לא חייש ומאן דחייש אפי' לספיקא חייש [ח]א"ל אביי לרב יוסף הא דרב יהודה דשמואל היא דתנן

שומרת

באחותה אין. דאפי' כנוסה שמתה מותר באחותה: **עשה בה מאמר.** מתני' היא (ב): **מחלץ חלצה.** נכרית: **יבומי לא מייבמה.** דהויא צרת ערוה בזיקה שכשנפלה לפני אחיו קודם מותו ונזקקה לו נעשית צרה לאשתו בזיקה והויא השתא הך נכרית לגביה צרת ערוה בשביל זיקה שהיתה לאחין בה: **מדב"ש.** בפ' ד' אחין (לקמן ד' כט.) ב"ש אומרים אשתו עמו והלזו תצא משום אחות אשה כו': **קנין גמור.** ותיהוי צרת ערוה ותיפטר אף מן החליצה קמ"ל: **עד שנולד לו אח ומת.** אותו שני ולו אשה אחרת ונפלו שתיהן לפני הנולד: **בזיקה.** שנזקקה לשני לפני מותו ונעשית צרה לאשתו: **ר"מ היא.** ר"מ קאמר לה להך ברייתא בפירקין (ג) דאמר תניא כוותיה דרב אדא ומייתי לה להך מתניתא וקתני סיפא דברי ר"מ: **ומתו הנשואין שתי האחיות.** ונפלו שתיהן יחד לפני האחין: **ולא מתייבמות.** משום דתרווייהו זקיקי ליה להאי ותרווייהו זקיקי ליה להאי ואי נסיב חד מדא (ו)[קא] פגע באחות זקוקתו: **מתרי בתי.** משני אחין נפלו: **לעולם אין זיקה.** והא דקאמר לא מתייבמות משום דאסור לבטל מצות יבמין ואי אמרת לייבם האי חדא דלמא מיית אידך אח ולא מייבם לאידך ונפקא מהאי משום אחות אשה מחליצה ומייבום הלכך אמרינן ליה לקמא חלוץ דאי נמי מיית אידך הדר האי חולץ וחליץ לה ומדינא לבתר חליצה דקמא מצי אידך לייבומי דהשתא מיקיימא מצות יבמין בתרווייהו אלא גזירה דלמא אתי לייבומי ברישא: **ואי אין זיקה.** דלית ליה איסור זיקה תיבטל מצות יבמין ולא איכפת לן דמאן דלית ליה איסור זיקה לא חייש נמי לבטול מצות יבמין: **דהא לר"ג דשמעינן ליה אין זיקה.** בפ' ר"ג (לקמן דף נא.) שמעינן ליה נמי דאמר מותר לבטל מצות יבמין בפרק ב"ש (לקמן קט.): **דתנן ר"ג אומר כו'.** שני אחין נשואין שתי אחיות אחת גדולה ואחת קטנה ומת בעלה של גדולה ונפלה לפני בעל הקטנה מלמדים את הקטנה למאן בבעלה ולעקור נשואיה כדי לייבם את זו שזיקתה של זו חמורה לאסור הקטנה עליו שלא היו נישואיה גמורים שמא תמאן ולכך לא תוציא את זו משום אחות אשה: **ר"ג אומר אם מיאנה מיאנה.** ותתייבם הגדולה ואם לאו תמתין גדולה עד שתגדיל קטנה ויבעול ויהיו קידושין גמורין ותצא גדולה משום אחות אשה. אלמא אין זיקה מדשרי קטנה עליה ומותר לבטל מצות יבמין ולר"מ נמי אי סבר אין זיקה לימא נמי מותר לבטל מצות יבמין: **רבן גמליאל אדר"מ קרמית.** נהי נמי דבזיקה סבירא להו כי הדדי בביטול יבמין פליגי: **אפילו לספיקא.** כי ההיא דלעיל אדמייבם חד מיית אידך ורבן גמליאל אפי' היכא דודאי בטלה כגון הכא דתמתין עד שתגדיל לא חייש: **הא דרב יהודה.** דאמר לעיל אסור באמה דיש זיקה: **דשמואל היא.** מסמיה דשמואל רביה שמיע ליה ולא מרב דהוה נמי רביה:

שומרת

והא' דקתני מאמר **לאפוקי** מב"ש. תימה דמה צריך למיתני בשני מקומות לאפוקי מב"ש דלקמן בפ' ד' אחין (דף ל.) גבי ג' אחים שנים מהן נשואים שתי אחיות כו' קתני נמי עשה בה מאמר ומת (ד) חולצת ולא מתייבמת וקאמר רב אשי בגמ' דה"ה אע"ג דלא עשה בה מאמר דיש זיקה והא דקתני מאמר לאפוקי מב"ש וי"ל דאי לאו משנה יתירה הוה דייקינן מתני' כפשטה דמשמע דוקא עשה בה מאמר ורב דאמר אין זיקה סבר דמסברא ה"א דיש זיקה ואי לאו משנה יתירה הוה אמרי' דנקט עשה בה מאמר לאפוקי מב"ש:

הא מני ר"מ. דקתני בסיפא דברי ר"מ לעיל דפריך ממתני' ה"מ לשנויי נמי הא מני רבי מאיר אלא דניחא ליה לתרוצי סתמא דמתני' כוותיה:

הני מתרי בתי קאתיין. הלשון מגומגם דמשמע דאפשר להם להיות מבית אחד ולא ה"ל למימר טפי אלא ואי אין זיקה האי לייבם חדא כו':

משום דקסבר אסור לבטל מצות יבמין. הא דלא כר"ע דלרבי עקיבא כי חליץ נמי בטיל מצות יבמין (ה) ח)(מדאידך) דדריש בפרק החולץ (לקמן מד. ושם) בית חלוץ הכתוב קראו ביתו ומדאורייתא אחות חלוצה הויא כאחות אשה:

דלמא אדמייבם חד מיית אידך כו'. וא"ת הא רבנן למיתה לא חשו דלית להו שמתקנין לו אשה אחרת שמא תמות אשתו (יומא ב.) ור"מ גופיה לא חייש לשמא יבקע הנוד ולא לשמא ימות בפרק כל הגט (גיטין דף כח. ושם) וי"ל דלאלתר דוקא לא חייש אבל הכא פעמים שמאחר זמן גדול מלחלוץ ומלייבם אחר חברו וכזמן מרובה חיישינן שמא ימות לכ"ע ואע"ג דאביי מדמה שמא מת לשמא ימות ולשמא מת לא חייש ר"מ אפי' לזמן מרובה דתנן (שם) בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחזקת שהוא קיים ושמעתין אתיא כאביי דמשמע דקבלה מיניה אביי לא מדמי להו לגמרי אלא שמא ימות לאלתר לשמא מת לזמן מרובה תדע דלא לגמרי מדמי דהא לר' יהודה דחייש לשמא ימות לאלתר אי הוה חייש נמי לשמא מת לאלתר א"כ אשת כהן שילא בעלה מפתח ביתו לא תאכל בתרומה אלא כשרואה בעלה בפניה חי וא"ת וליחלוץ חד והדר לייבם אידך דתו ליכא למיחש לביטול יבמין וי"ל דגזרינן דלמא אתי לייבם ברישא וריב"ן פי' משום דבשעת נפילה לא חזו תרווייהו כל זמן שלא חלץ לאחת וקשיא לפירושו דאותה שנפלה תחילה תשתרי כי חלץ לשניה דהוה לה יבמה שהותרה ונאסרה דתחזור להתירה הראשון: **מיאנה** מיאנה ואם לאו תמתין עד שתגדיל. ופי' בקונטרס תמתין גדולה עד שתגדיל הקטנה ואין הלשון משמע כן דלא הוה ליה למימר הלזו אלא ותצא משום אחות אשה הואיל דתמתין נמי אגדולה קאי אלא נראה דתמתין הקטנה מלבעול עד שתגדיל אבל בקטנות אסור לבעול אע"ג דסבר אין זיקה דמכוער הדבר כיון דבהאי ביאה לא מיפטרה גדולה:

שומרת

מסורת הש"ס

א) [לקמן כט: ל. נח:], ב) [לקמן יט.], ג) לקמן כג: ס. כו: עדיות פ"ה מ"ה, ד) [לקמן כו.], ה) [לעיל ח: לקמן כד. ס. כח.], ו) לקמן קט: קט., ז) כ"ה בדפו"י, ח) רש"ל מ"ז,

גליון הש"ס

גמ' א"ל אביי לרב יוסף הא דר"י דשמואל היא. עירובין דף ז ע"א ד' פה ע"א כתובות ד' יב ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אדר' מאיר קרמית לא הכי קאמינא ר' מאיר וכו' ורבן גמליאל: (ב) רש"י ד"ה עשה וכו' מתני' היא, נ"ב בדף יח ע"ב: (ג) ד"ה ר' מאיר וכו' בפירקין דף יט ע"א דאמר תניא כוותיה דרב פפא ומייתי: (ד) תוס' ד"ה והאי וכו' ומת גבריה חולצת: (ה) ד"ה משום וכו' בטיל מצות יבמין אי מת אידך דדריש כצ"ל להגיה:

מוסף רש"י

מאמר קונה קנין גמור. לעשות ארוסה גמורה (לקמן נח:). ושניה. אשתו של שני (לקמן יט.). הרי אלו חולצות ולא מתייבמות. מפרש טעמא בגמרא משום זיקה, דכיון דתרוייהו זקוקין להאי ולהאי, קמא דמייבם פגע באחות זקוקתו דהוי כאשתו (לקמן כו.). מתרי בתי. משני אחין נפלו (לקמן כו.). ר"ג אומר. אין זיקתה אוסרת את זו, דר"ג סובר אין זיקה, כלומר לא אלימא זיקה, הלכך אם מיאנה מיאנה, ותתיבם גדולה, ואם לאו תמתין. קטנה אצלו, עד שתגדיל. ויהיו נשואיה גמורין, ותצא הלזו משום אחות אשה. אבל מיחלץ לגדולה לא, דפסל את הקטנה עליו משום אחות חלוצה (לקמן קט.).

עין משפט נר מצוה

ד א טוש"ע אה"ע סימן קנג סעיף יג:

תוספות ישנים

לימא מסייע ליה יבמתו שמתה כו' אע"ג דפליגי תנאי בה מ"מ מייתי שפיר דהלכה כן משום דהוי מחלוקת ואח"כ סתם א"נ מייתי מהכא דאפילו לאחר מיתה לא פקעה ליה זיקה ובהא לא איירו תנאי כלל: ואי אמרת יש זיקה הוה צרת אשת אחיו שלא היה בעולמו בזיקה. וא"ת ומאי קא מייתי הא לא ידעי' דאיכא תנאי דסברי אין זיקה. וי"ל דהכי פריך אא"כ דאפי' למ"ד יש זיקה לאחר מיתה פקעה לה זיקה שפיר דאתיא הך אפי' למ"ד יש זיקה. אלא כיון דאמרת דמיתה לא פקעה לה זיקה תקשי מהך אי סברת יש זיקה דא"כ זיקה חזקה היא כיון דמיתה לא פקעה לה ואין לנו לחלק בין מתה היא למת הוא כיון שהזיקה חזקה כ"כ דמיתה לא פקעה לה: לאפוקי מב"ש. וא"ת למה לי הא ידעינן דב"ש במקום ב"ה אינה משנה וי"ל דאצטריך לאפוקי משום דאיכא דסבר כוותה ברייתא וא"ת לקמן נמי אמרינן לאפוקי מב"ש וי"ל דאי לאו יתורא דב' משניות ה"א הכא מסברא טעמא דעבד בה מאמר ולא הוי אמינא ה"ה דאע"ג דלא עבד בה מאמר: אדמייבם חד מיית אידך וקא מבטלא מצות יבמין. וא"ת ולחלוץ ברישא והדר לייבם דאי לא מיית אידך לייבם ואי מיית לחלוץ האי וי"ל דגזרינן דלמא מייבם ברישא: